

Motion till riksdagen

1988/89:Jo793

av Bengt Silfverstrand m. fl. (s)

Miljöskyddet i Skåne

"Man är väl för gammal. Man har tappat lusten.

Det är inget kul att va hav. Det värker och molar vid Östersjökusten.

Snart rinner man ner i sin grav. Snart spiller man sorgset sin sista långa.

Snart ångar man upp i sin sista ånga. Sen kan dom ta bil från Skanör till Tonga.

Vid vägkanten ligger en tvåmastad brigg

från de framfarna dar då var piggvar var pigg."

Orden formulerades av den framsynte och vidsynte men tyvärr alltför tidigt bortgångne Tage Danielsson i Färskvattentankar - Havets sång redan i mitten av 70-talet.

Miljöföroreningarna har därefter blivit ännu mera påtagliga. De syrefria bottenarna breder ut sig över allt större områden. Syrebristen har t.ex. medfört att närmare hälften av den egentliga Östersjöns botten, dvs. nästan 100 000 kvadratkilometer, kan betecknas som något av en biologisk öken. Missbildningar och fortplantningsstörningar hos fisk visar en kraftigt ökad frekvens. Förändringar i planktonsammansättningen, som är basen i den marina näringskedjan, liksom minskningar av antalet sjöfåglar i områden både i och kring Nordsjön och Västerhavet är andra tydliga tecken på att den marina miljön är utsatt för allvarliga och djupgående ekologiska störningar. Havskraftan är så gott som utrotad på djupbottenarna från Kullen i söder till Glommens fiskeläge i Halland i norr. Höstens dryga tre månader långa syrebrist är den värsta som drabbat Kattegatt.

Förra sommarens dråpslag mot knobbsälsbeståndet och massförekomsten av alger med åtföljande skador på växt- och djurlivet i våra angränsande havsområden är ytterligare varningssignaler, som pekar på att hela ekosystemet befinner sig i kraftig obalans.

Undersökningar under senare år visar på en akut syrebrist också i delar av Öresunds och Skäldervikens bottenområden. I Öresund breder ett ökenliknande landskap ut sig. Delar av sundets botten täcks av väldiga gipsberg, som bitvis höjt bottenivån upp till ett tiotal meter. Även tungmetaller och organiska miljögifter har uppmätts i bottensedimenten.

Kunskaperna om orsakssambanden är i och för sig begränsade men ändå tillräckliga för att skapa underlag för vissa konkreta åtgärder. Sålunda är det känt att massaindustrins klorutsläpp orsakar missbildningar och fortplantningsstörningar hos fisk. Gifter som PCB, DDT, Toxafen, Lindan och andra

klorerade organiska föreningar koncentreras i livet i havet och hämmar tillväxt, utveckling och immunförsvar. Närsaltsutsläppen från jordbruket leder till övergödning och ökande syreförbrukning i havet. Trafikavgaserna är ytterligare en mycket påtaglig föreningskälla.

Regeringen har vidtagit en rad viktiga åtgärder för att komma till rätta med miljöstöringarna. Hit hör bl.a. de aktiva insatserna på det internationella planet, det särskilda åtgärdsprogrammet för Laholmsbukten, ökad satsning på miljövarldsforskning och särskilda program för miljö kvalitetsövervakning. Med stöd av paragraf 8 a i Miljöskyddslagen (ML) kan regeringen utfärda generella föreskrifter till skydd för särskilt föreningskänsliga vattenområden. Efter riksdagsbeslut i juni 1988 utvidgas lagen så att regeringen kan förklara ett visst område som Miljöskyddsområde. Bestämelsen ger utöver vad som förut gällt också möjligheter att skydda miljö mot luftförorenande och annan miljöfarlig verksamhet. Som exempel på områden som bör uppmärksammas anges i reg. prop. 1987/88:85 västra Skåne med bl.a. Skålderviken och Öresund.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har upprättat ett miljövarldsprogram med särskild aktionsplan för Malmöhus län och regeringen har tillsatt en särskild miljödelegation för västra Skåne med uppgift att ta fram ett konkret åtgärdsprogram mot de allt mera besvärande belastningarna på miljö i detta område. Även länsstyrelsen i Kristianstads län har tidigare upprättat miljövarldsprogram.

Upprättandet av aktionsplaner och tillsättandet av miljödelegationer kan i och för sig vara viktiga instrument i kampen för att rädda den utarmade Skånemiljö. Situationen är emellertid på många områden så akut att konkreta och resoluta miljöskyddsåtgärder måste sättas in med omgående verkan.

Det är av väsentlig betydelse att västra Skåne snarast möjligt formellt förklaras som Miljöskyddsområde enl. 8 a § ML och att 6§ kompletteras med kvalitetsnormer som preciserar begreppet olägenhet av väsentlig betydelse.

Vidare måste kraven på fosfor- och kväveutsläppen i Östersjön och Västerhavet skärpas i enlighet med förslag i SNV:s skrivelse till regeringen 88-12-22. Detta innebär bl.a. att utsläppen av fosfor från de mindre kommunala reningsverk som ligger 2-3 mil från kusterna måste renas till 90%. För de större reningsverken, som tar emot avloppet från mer än 50 000 människor erfordras en minst 95-procentig rening. Vad gäller kvävet krävs en 50% rening vid samtliga kustbaserade reningsverk. Miljökraven på jordbruket måste också bli betydligt strängare. Minst åtta månaders lagringskapacitet måste krävas av de lantbrukare som har minst tio djurenheter i intensiva jordbruksområden med avrinning till Östersjön och Västerhavet. Tidigare av riksdagen beslutade regler för spridning av stallgödsel och införande av fånggrödor måste tidigare läggas. Dessutom är det nödvändigt att skärpa kraven på alla enskilda avloppsanläggningar så att dessa får effektivare rening än enbart slamavskiljning.

Industrin måste åläggas nya och hårdare restriktioner både vad gäller kvalitetsnormer och kontrollen av att miljölagarna efterföljs. Stor restriktivitet måste iattagas vad gäller såväl industri- som energianläggningar baserade på fossila bränslen som olja och kol.

Betydligt mer än hittills måste göras för att begränsa biltrafikens utsläpp av kväveoxider. Regionala hastighetsbegränsningar torde vara ofrånkomliga. I anslutning till prop. 1987/88:50 om trafikpolitiken inför 90-talet gavs länsstyrelserna vissa ökade möjligheter att ta hänsyn till buller- och luftförorenings-effekter vid fastställande av hastighetsbegränsningar på en vägsträcka. Det borde vara möjligt att i sådana regioner generellt sänka hastigheterna på vägarna från 110 km/tim. till 100 km/tim. resp. från 90 km/tim. till 80 km/tim. Berörda länsstyrelser föreslås få möjligheter att utfärda sådana generella hastighetsbegränsningar inom vissa större områden eller regioner.

Sverige har en unik kunskapsbas när det gäller den marina miljön. I aktionsplanen mot havsföroreningar konstateras att Hanöbukten, Öresund, Skälderviken och Laholmsbukten tillhör de mest hotade kustavsnitten. Den övervägande delen av marinbiologisk forskning och undersökningsverksamhet i dessa områden har under lång tid utgått från Lunds universitet, där det bl.a. finns ett betydande mått av ekologisk kompetens. I prop. 1988/89:100, bil. 10, sid. 280 anför utbildningsministern att Lunds universitets anhållan om ett anslag på två miljoner kronor årligen för marinekologisk forskning bör vägas in i de bedömningar som görs i samband med förberedelserna för 1990 års proposition om forskning. Det är oerhört angeläget att så sker. Genom att sammanföra den ekologiska forskningen till en sammanhållen institution, under en gemensam ledning, har ett organisatoriskt underlag skapats för att ge den ekologiska, och därmed även den miljövårdsinriktade, forskningen en unik möjlighet till samarbete över traditionella ämnesgränser. Detta medför möjligheter för gemensamt utnyttjande av tung och dyrbar utrustning samt inte minst en kvalitetsmässigt bredare grund- och forskarutbildning. En förutsättning för att de fulla effekterna av ekologiska institutionens tillkomst skall kunna tas tillvara och utvecklas är att alla forskare och arbetsgrupper vistas under samma tak – dvs. under taket på ett nytt Ekologihus. Planeringen för ett sådant hus har pågått i ett par års tid. Ärendet är färdigberett och ett förslag har överlämnats till regeringen från byggnadsstyrelsen. Vi vill understryka vikten av att denna investering behandlas med hög prioritet från regeringens sida.

Även i ett vidare perspektiv är det av största betydelse att forskningsresurserna på havsmiljöområdet knyts samman på ett effektivare sätt inom Lunds universitet. Förslag som utarbetats inom universitetets teknologiska institution och tidigare översänts till regeringen förtjänar här också att omnämnas. Bl.a. har forskare gjort betydelsefulla rön vid provtagning av botten slammet i Öresund. Dessa undersökningar leder fram till slutsatsen att kontrollen av vattenmiljön måste förstärkas dels genom fler fasta mätstationer och dels genom flera provtagningar med särskild tyngdpunkt på botten sedimenten. En inventering av samtliga utsläpp som går ut i nämnda havsområden utanför reningsverken bör också ges hög prioritet.

Hemställan

Mot. 1988/89

Jo793

Med hänvisning till ovanstående hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av miljöskyddsåtgärder i västra Skåne.

Stockholm den 24 januari 1989

Bengt Silfverstrand (s)

Maja Bäckström (s)

Birthe Sörestedt (s)

Ingegerd Wärnersson (s)

Jan Andersson (s)

Bo Nilsson (s)